C/2026/3925

1.9.2026

ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της 10ης Ιουλίου 2026

σχετικά με την οικονομική, κοινωνική, διαρθρωτική και δημοσιονομική πολιτική και την πολιτική απασχόλησης της Ιταλίας

(C/2026/3925)

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 121 παράγραφος 2 και το άρθρο 148 παράγραφος 4,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου [1], και ιδίως το άρθρο 3 παράγραφος 3,

Έχοντας υπόψη τον κανονισμό (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών [2], και ιδίως το άρθρο 6 παράγραφος 1,

Έχοντας υπόψη τη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τα ψηφίσματα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου,

Έχοντας υπόψη τα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Απασχόλησης,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Κοινωνικής Προστασίας,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Επιτροπής Οικονομικής Πολιτικής,

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

(1) Ο κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263 ορίζει τους στόχους του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης που είναι η προώθηση υγιών και βιώσιμων δημόσιων οικονομικών, της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης και ανθεκτικότητας μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, καθώς και η πρόληψη των υπερβολικών δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Ο κανονισμός ορίζει ότι το Συμβούλιο και η Επιτροπή ασκούν πολυμερή εποπτεία στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου σύμφωνα με τους στόχους και τις απαιτήσεις που ορίζονται στη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: ΣΛΕΕ). Το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο περιλαμβάνει, συγκεκριμένα, τη διατύπωση και την εποπτεία της εφαρμογής των ειδικών ανά χώρα συστάσεων.

[1] Κανονισμός (ΕΕ) 2024/1263 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2024, σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου (ΕΕ L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj).

[2] Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Νοεμβρίου 2011, σχετικά με την πρόληψη και τη διόρθωση των υπερβολικών μακροοικονομικών ανισορροπιών (ΕΕ L 306 της 23.11.2011, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/1176/oj).

(2) Στις 25 Νοεμβρίου 2025 η Επιτροπή εξέδωσε γνώμη σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2026 της Ιταλίας. Την ίδια ημερομηνία, βάσει του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011, η Επιτροπή ενέκρινε την έκθεση του μηχανισμού επαγρύπνησης 2026, στην οποία η Ιταλία συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών για τα οποία απαιτείται εμπεριστατωμένη επισκόπηση. Η Επιτροπή ενέκρινε επίσης σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ; σύσταση για σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ευρωπαϊκή Ένωση και πρόταση σχετικά με την κοινή έκθεση για την απασχόληση 2026, όπου αναλύεται η εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για την απασχόληση και των αρχών του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Το Συμβούλιο εξέδωσε τη σύσταση σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ ([3]) στις 21 Απριλίου 2026, και την κοινή έκθεση για την απασχόληση και τη σύσταση σχετικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο στις 9 Μαρτίου 2026.

(3) Στις 29 Ιανουαρίου 2025 η Επιτροπή δημοσίευσε την Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας, ένα στρατηγικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην ενίσχυση της παγκόσμιας ανταγωνιστικότητας της Ένωσης κατά την επόμενη πενταετία. Προσδιορίζει τις τρεις επιταγές μετασχηματισμού, την καινοτομία, την απανθρακοποίηση και την ανταγωνιστικότητα, καθώς και την ασφάλεια, ως κρίσιμους πυλώνες για τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Από τη δημοσίευσή της, η Πυξίδα Ανταγωνιστικότητας τροφοδοτεί τις εργασίες του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, διασφαλίζοντας ότι οι οικονομικές πολιτικές των κρατών μελών συνάδουν με τους στρατηγικούς στόχους της ΕΕ, ώστε να διαμορφώνεται μια ενοποιημένη προσέγγιση όσον αφορά την οικονομική διακυβέρνηση που να προωθεί τη βιώσιμη ανάπτυξη, την καινοτομία και την ανθεκτικότητα σε ολόκληρη την Ένωση.

(4) Το 2026 το Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών εξακολουθεί να εξελίσσεται παράλληλα με το τελικό στάδιο εφαρμογής του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) ([4]). Τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), σε συνδυασμό με τη χρηματοδότηση της πολιτικής συνοχής, υπήρξαν καθοριστικής σημασίας για την υλοποίηση των προτεραιοτήτων πολιτικής στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, δεδομένου ότι τα σχέδια αυτά όφειλαν να αντιμετωπίσουν αποτελεσματικά το σύνολο ή σημαντικό υποσύνολο των προκλήσεων που προσδιορίστηκαν στις σχετικές ειδικές ανά χώρα συστάσεις που εκδόθηκαν κατά τους τελευταίους κύκλους, και τα προγράμματα που χρηματοδοτούνται από την ευρωπαϊκή πολιτική συνοχής όφειλαν να λαμβάνουν υπόψη τις ειδικές ανά χώρα συστάσεις. Καθώς ο ΜΑΑ πλησιάζει στο τέλος του κύκλου ζωής του, παραμένει σημαντικό να διατηρηθούν και να αξιοποιηθούν περαιτέρω οι μεταρρυθμίσεις και οι επενδύσεις που υποστηρίζονται και υλοποιούνται στο πλαίσιο του ΜΑΑ, ιδίως εκείνες που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις.

(5) Στις 3 Ιουνίου 2026 η Επιτροπή δημοσίευσε την έκθεση χώρας 2026 για την Ιταλία. Αξιολόγησε την πρόοδο της Ιταλίας όσον αφορά την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων του 2025 και προέβη σε απολογισμό της υλοποίησης του ΣΑΑ από την Ιταλία. Με βάση την ανάλυση αυτή, στην έκθεση χώρας προσδιορίζονται οι πλέον πιεστικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ιταλία. Αξιολόγησε επίσης την πρόοδο της Ιταλίας όσον αφορά την υλοποίηση του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και την επίτευξη των πρωταρχικών στόχων της Ένωσης για την απασχόληση, τις δεξιότητες και τη μείωση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, καθώς και την πρόοδο όσον αφορά την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών.

([3]) ΕΕ C, C/2026/2434, 28.4.2026, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2026/2434/oj.

([4]) Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

(6) Η Επιτροπή διενήργησε εμπεριστατωμένη επισκόπηση βάσει του άρθρου 5 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 για την Ιταλία. Τα κύρια πορίσματα της αξιολόγησης των μακροοικονομικών ευπαθειών της Ιταλίας από τις υπηρεσίες της Επιτροπής για τους σκοπούς του εν λόγω κανονισμού δημοσιεύτηκαν στις 20 Μαΐου 2026 ([5]). Στις 3 Ιουνίου 2026 η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η Ιταλία αντιμετωπίζει μακροοικονομικές ανισορροπίες. Ειδικότερα, η Ιταλία αντιμετωπίζει ευπάθειες που σχετίζονται με το υψηλό δημόσιο χρέος και τη χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας, οι οποίες έχουν διασυνοριακό αντίκτυπο, ενώ η συνεχής και αποτελεσματική υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που ενισχύουν την ανάπτυξη, σε συνδυασμό με έναν συνετό δημοσιονομικό προσανατολισμό, παραμένουν ζωτικής σημασίας για τη μείωση των εν λόγω ευπαθειών. Το δημόσιο χρέος ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκε μετά την πανδημία, αλλά αυξήθηκε το 2024 και εκ νέου το 2025, λόγω της επιβράδυνσης της αύξησης του ονομαστικού ΑΕΠ, του καθυστερημένου αντίκτυπου των πιστώσεων φόρου για ανακαινίσεις κατοικιών από προηγούμενα έτη και των δημόσιων ελλειμμάτων, τα οποία παραμένουν σημαντικά. Ο δείκτης του δημόσιου χρέους αναμένεται να συνεχίσει να αυξάνεται το 2026 και το 2027. Η παραγωγικότητα της εργασίας μειώθηκε πρόσφατα και η ανάκαμψη αναμένεται να είναι συγκρατημένη την περίοδο 2026-2027, κάτι που θα συνεχίσει να περιορίζει την αύξηση του δυνητικού ΑΕΠ και, ως εκ τούτου, να εμποδίζει τη μείωση του δείκτη του δημόσιου χρέους. Οι τράπεζες έχουν ενισχύσει σημαντικά την ποιότητα και την κερδοφορία των περιουσιακών στοιχείων τους και έχουν μειώσει τον αριθμό μη εξυπηρετούμενων δανείων τους, αλλά το ισχυρό δίπολο κράτους-τραπεζών εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας, ιδίως για τα λιγότερο σημαντικά ιδρύματα και τις συνεταιριστικές τράπεζες, καθώς το εγχώριο δημόσιο χρέος που διατηρείται από τις τράπεζες αντιπροσωπεύει υψηλό ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων τους. Η αγορά εργασίας συνέχισε να βελτιώνεται, αλλά το εργατικό δυναμικό δεν φαίνεται να αξιοποιείται πλήρως. Έχουν ληφθεί μέτρα για την αντιμετώπιση των μακροχρόνιων ευπαθειών, αλλά δεν έχουν επιτευχθεί ακόμη σημαντικές βελτιώσεις της παραγωγικότητας παρά τις πρόσφατες εκτεταμένες μεταρρυθμιστικές προσπάθειες. Όσον αφορά το μέλλον, η συνεχής και αποτελεσματική υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που ενισχύουν την ανάπτυξη, σε συνδυασμό με έναν συνετό δημοσιονομικό προσανατολισμό, παραμένει ζωτικής σημασίας για τη βελτίωση της αύξησης της παραγωγικότητας και τη μείωση του δείκτη του δημόσιου χρέους ως προς το ΑΕΠ.

(7) Στις 21 Ιανουαρίου 2025 το Συμβούλιο, βάσει αξιολόγησης και σύστασης της Επιτροπής, εξέδωσε σύσταση για την έγκριση του εθνικού μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Ιταλίας ([6]). Το σχέδιο καλύπτει την περίοδο από το 2025 έως το 2029 και προβλέπει δημοσιονομική προσαρμογή σε χρονικό διάστημα επτά ετών. Το Συμβούλιο συνέστησε τους ακόλουθους μέγιστους ρυθμούς αύξησης των καθαρών δαπανών: 1,3 % το 2025, 1,6 % το 2026, 1,9 % το 2027, 1,7 % το 2028 και 1,5 % το 2029, οι οποίοι αντιστοιχούν στους μέγιστους σωρευτικούς ρυθμούς αύξησης που υπολογίστηκαν με βάση το 2023 ως έτος αναφοράς, ήτοι - 0,7 % το 2025, 0,9 % το 2026, 2,8 % το 2027, 4,6 % το 2028 και 6,2 % το 2029. Για τα έτη 2025-2026 αυτοί οι μέγιστοι ρυθμοί αύξησης των καθαρών δαπανών συμπίπτουν με τη διορθωτική πορεία, όπως συνέστησε το Συμβούλιο βάσει του άρθρου 126 παράγραφος 7 της ΣΛΕΕ στις 21 Ιανουαρίου 2025, προκειμένου να τερματιστεί η κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος ([7]). Με βάση την εκτίμηση της Επιτροπής όσον αφορά την αποτελεσματική δράση, της 3ης Ιουνίου 2026 ([8]), η διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος για την Ιταλία αναστέλλεται.

(8) Ο επιθετικός πόλεμος της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας και οι επιπτώσεις του αποτελούν πρόκληση για την ίδια την ύπαρξη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Επιτροπή κάλεσε τα κράτη μέλη να ζητήσουν την ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης με συντονισμένο τρόπο για να στηρίξουν τις προσπάθειες της ΕΕ να επιτύχει ταχεία και σημαντική αύξηση των αμυντικών δαπανών ([9]), και η πρόταση αυτή έγινε δεκτή με ικανοποίηση από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο στις 6 Μαρτίου 2025. Τα κράτη μέλη μπορούν ακόμη να ζητήσουν την ενεργοποίηση της εθνικής ρήτρας διαφυγής ανά πάσα στιγμή έως το 2028, εάν πληρούν τα κριτήρια που ορίζονται στο άρθρο 26 του κανονισμού (ΕΕ) 2024/1263.

([5]) SWD(2026) 139 final.

([6]) Σύσταση του Συμβουλίου, της 21ης Ιανουαρίου 2025, για την έγκριση του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου της Ιταλίας (ΕΕ C, C/2025/651, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/651/oj).

([7]) Σύσταση του Συμβουλίου προκειμένου να τερματιστεί η κατάσταση υπερβολικού ελλείμματος στην Ιταλία, η οποία εκδόθηκε στις 21 Ιανουαρίου 2025. Όλα τα έγγραφα που αφορούν τη διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος της Ιταλίας είναι διαθέσιμα στην ακόλουθη διεύθυνση: Ιταλία — Οικονομία και Οικονομικά — Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

([8]) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2026 — Εαρινή δέσμη μέτρων, COM(2026)200 final.

([9]) Ανακοίνωση της Επιτροπής για την κάλυψη των αυξημένων αμυντικών δαπανών στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, Βρυξέλλες, 19.3.2025 [C(2025) 2000 final].

(9) Στις 30 Απριλίου 2026 η Ιταλία υπέβαλε την ετήσια έκθεση προόδου της για το 2026 ([10]) σχετικά με την τήρηση των συνιστώμενων μέγιστων ρυθμών αύξησης των καθαρών δαπανών, την υλοποίηση του συνόλου των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στο οποίο βασίστηκε η παράταση της περιόδου προσαρμογής και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων που ανταποκρίνονται στις κύριες προκλήσεις οι οποίες προσδιορίζονται στις ειδικές ανά χώρα συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η ετήσια έκθεση προόδου αντικατοπτρίζει επίσης την εξαμηνιαία έκθεση της Ιταλίας σχετικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί όσον αφορά την υλοποίηση του οικείου σχεδίου ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σύμφωνα με το άρθρο 27 του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241. Η έκθεση σχετικά με τα μέτρα που έχουν ληφθεί στο πλαίσιο της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος είναι ενσωματωμένη στην ετήσια έκθεση προόδου.

(10) Ο ρυθμός αύξησης του πραγματικού ΑΕΠ το 2025 ανήλθε σε 0,5 % και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ διαμορφώθηκε σε 1,7 %. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ θα αυξηθεί κατά 0,5 % το 2026 και κατά 0,6 % το 2027, και ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ θα διαμορφωθεί σε 3,2 % το 2026 και 1,8 % το 2027.

(11) Με βάση στοιχεία που παρασχέθηκαν από τη Eurostat ([11]), το έλλειμμα γενικής κυβέρνησης της Ιταλίας μειώθηκε από 3,4 % του ΑΕΠ το 2024 σε 3,1 % του ΑΕΠ το 2025, ενώ το πρωτογενές πλεόνασμά της αυξήθηκε από 0,5 % του ΑΕΠ σε 0,8 % το 2025. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής προβλέπουν έλλειμμα ύψους 2,9 % του ΑΕΠ και το 2026 και το 2027. Η μείωση του ελλείμματος το 2026 αντικατοπτρίζει κυρίως τις χαμηλότερες δαπάνες για τις πιστώσεις φόρους για ανακαινίσεις κατοικιών, ενώ άλλα στοιχεία δαπανών, συμπεριλαμβανομένων των δημόσιων επενδύσεων, μαζί με τα φορολογικά έσοδα, αναμένεται να αυξηθούν περαιτέρω.

(12) Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ([12]), ο οποίος περιλαμβάνει τις δαπάνες που χρηματοδοτούνται σε εθνικό και σε ενωσιακό επίπεδο, ήταν συσταλτικός, ίσος με 0,3 % του ΑΕΠ, το 2025. Προβλέπεται να είναι συσταλτικός, κατά 0,3 % του ΑΕΠ, το 2026, και, κατά 0,5 % του ΑΕΠ, το 2027.

(13) Με βάση στοιχεία που παρασχέθηκαν από τη Eurostat ([13]), το δημόσιο χρέος της Ιταλίας αυξήθηκε από 134,7 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2024 σε 137,1 % του ΑΕΠ στα τέλη του 2025. Η αύξηση του δείκτη χρέους το 2025 αντικατοπτρίζει κυρίως τις σημαντικές δανειοληπτικές ανάγκες που σχετίζονται με την καθυστερημένη ταμειακή επίπτωση των πιστώσεων φόρου για ανακαινίσεις κατοικιών που επηρέασαν τα ελλείμματα των προηγούμενων ετών. Με βάση τα μέτρα πολιτικής που ήταν γνωστά κατά την καταληκτική ημερομηνία των προβλέψεων, οι εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής προβλέπουν ότι ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ θα αυξηθεί σε 138,5 % έως τα τέλη του 2026 και θα αυξηθεί περαιτέρω σε 139,2 % έως τα τέλη του 2027. Η αύξηση το 2026 και το 2027 αντικατοπτρίζει κυρίως καθυστερημένη ταμειακή επίπτωση των πιστώσεων φόρου για ανακαινίσεις κατοικιών, ενώ η επίδραση των πρωτογενών πλεονασμάτων στη μείωση του χρέους παραμένει περιορισμένη.

(14) Με βάση τις εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής, οι συνολικές αμυντικές δαπάνες της γενικής κυβέρνησης στην Ιταλία ανήλθαν στο 1,3 % του ΑΕΠ το 2025 και προβλέπεται να ανέλθουν στο 1,2 % του ΑΕΠ το 2026 ([14]).

([10]) Οι ετήσιες εκθέσεις προόδου για το 2026 είναι διαθέσιμες στη διεύθυνση: https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.

([11]) Eurostat – Δείκτες ευρώ, 22.04.2026.

([12]) Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός ορίζεται ως μέτρο της ετήσιας μεταβολής της υποκείμενης δημοσιονομικής θέσης της γενικής κυβέρνησης. Αποσκοπεί στην αξιολόγηση της οικονομικής ώθησης που απορρέει από τις δημοσιονομικές πολιτικές, τόσο αυτές που χρηματοδοτούνται σε εθνικό επίπεδο όσο και αυτές που χρηματοδοτούνται από τον προϋπολογισμό της ΕΕ. Ο δημοσιονομικός προσανατολισμός μετράται ως η διαφορά μεταξύ i) της μεσοπρόθεσμης δυνητικής ανάπτυξης και ii) της μεταβολής των πρωτογενών δαπανών, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων και συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της Ένωσης.

([13]) Eurostat – Δείκτες ευρώ, 22.04.2026.

([14]) Ο ορισμός του ΝΑΤΟ για τις αμυντικές δαπάνες διαφέρει από τον ορισμό της COFOG για την άμυνα. Επιπλέον, ενδέχεται να υπάρχουν διαφορές λόγω της χρονικής στιγμής καταγραφής των δαπανών, ιδίως για στρατιωτικό εξοπλισμό, διότι η υποβολή στοιχείων από το ΝΑΤΟ δεν ακολουθεί τους κανόνες των εθνικών λογαριασμών όσον αφορά τον χρόνο καταγραφής.

(15) Η Ένωση εξακολουθεί να αντιμετωπίζει κινδύνους διαταραχών του ενεργειακού εφοδιασμού και αυξημένης αστάθειας των τιμών, οι οποίοι επιδεινώνονται από γεωπολιτικές εντάσεις που επηρεάζουν τις παγκόσμιες αγορές πετρελαίου και αερίου. Η εμπειρία από την ενεργειακή κρίση της περιόδου 2022-2023 έχει δείξει ότι τα γενικά και μη στοχευμένα μέτρα συνεπάγονται μεγάλο δημοσιονομικό κόστος και δεν είναι αποδοτικά από κοινωνική και οικονομική άποψη. Από την έναρξη του πολέμου στη Μέση Ανατολή τον Φεβρουάριο του 2026, η Ιταλία θέσπισε μέτρα δημοσιονομικής πολιτικής για τον μετριασμό των επιπτώσεων των υψηλών τιμών της ενέργειας στα νοικοκυριά και τις επιχειρήσεις ([15]). Τα μέτρα αυτά περιλαμβάνουν μη στοχευμένη μείωση των ειδικών φόρων κατανάλωσης στα καύσιμα, με ημερομηνία λήξης τις 22 Μαΐου 2026, και πίστωση φόρου για τις επιχειρήσεις οδικών μεταφορών, τις αλιευτικές και τις γεωργικές επιχειρήσεις, με ημερομηνία λήξης τις 31 Μαΐου 2026. Σύμφωνα με τις εαρινές προβλέψεις 2026 της Επιτροπής, το δημοσιονομικό κόστος των εν λόγω μέτρων προβλέπεται να ανέλθει σε περίπου 0,1 % του ΑΕΠ το 2026. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, αν τα μέτρα αυτά παραμείνουν σε ισχύ έως το τέλος του 2026, το δημοσιονομικό τους κόστος θα ανέλθει στο 0,3 % του ΑΕΠ το 2026.

(16) Με βάση τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι καθαρές δαπάνες της Ιταλίας αυξήθηκαν κατά 1,5 % το 2025 και κατά 0,6 % σωρευτικά το 2024 και το 2025. Η αύξηση των καθαρών δαπανών το 2025 υπερβαίνει τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης και αντιστοιχεί σε απόκλιση ύψους 0,1 % του ΑΕΠ σε ετήσιους όρους. Αν τα έτη 2024 και 2025 εξεταστούν μαζί, ο σωρευτικός ρυθμός αύξησης των καθαρών δαπανών υπερβαίνει οριακά τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης και αντιστοιχεί σε απόκλιση κάτω του 0,1 % του ΑΕΠ σε σωρευτικούς όρους.

(17) Με βάση τους υπολογισμούς της Επιτροπής, οι καθαρές δαπάνες της Ιταλίας προβλέπεται να αυξηθούν κατά 1,4 % το 2026 και κατά 0,8 % σωρευτικά το 2024, το 2025 και το 2026. Η προβλεπόμενη αύξηση των καθαρών δαπανών το 2026 είναι χαμηλότερη από τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης. Αν τα έτη 2024, 2025 και 2026 εξεταστούν μαζί, ο προβλεπόμενος σωρευτικός ρυθμός αύξησης των καθαρών δαπανών είναι επίσης χαμηλότερος από τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης.

(18) Η σύσταση για την έγκριση του μεσοπρόθεσμου σχεδίου της Ιταλίας προσδιορίζει το σύνολο των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στο οποίο βασίστηκε η παράταση της περιόδου προσαρμογής, καθώς και χρονοδιάγραμμα για την υλοποίησή τους. Λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που παρασχέθηκαν από την Ιταλία στην ετήσια έκθεση προόδου της, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι η υλοποίηση των βασικών σταδίων των εν λόγω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, η οποία έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί έως τις 30 Απριλίου 2026, φαίνεται να βρίσκεται σε γενικές γραμμές εντός χρονοδιαγράμματος. Όσον αφορά το βασικό στάδιο που αναμένεται έως το 4ο τρίμηνο του 2025 σχετικά με την αύξηση των δημόσιων δαπανών για την έρευνα και την ανάπτυξη (στο εξής: E&A), μετρούμενων με βάση τις δαπάνες E&A σε όρους GERD ως ποσοστό του ΑΕΠ, τα τελευταία διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία της Eurostat αφορούν το 2024. Ωστόσο, από προκαταρκτικές εκτιμήσεις που υπέβαλαν οι ιταλικές αρχές προκύπτει ότι οι δαπάνες E&A σε όρους GERD αναμένεται να έχουν ανέλθει στο 0,59 % του ΑΕΠ το 2025, επίδοση που υποδηλώνει ότι η επίτευξη του στόχου φαίνεται να βρίσκεται σε καλό δρόμο. Η Επιτροπή θεωρεί ότι, συνολικά, η Ιταλία έχει τηρήσει ικανοποιητικά τις δεσμεύσεις της ([16]).

(19) Παρά τα διαρθρωτικά μέτρα που εφαρμόστηκαν τα τελευταία χρόνια, το φορολογικό σύστημα της Ιταλίας εξακολουθεί να βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη φορολόγηση της εργασίας, η οποία παρουσιάζει τη μεγαλύτερη συμβολή στον δείκτη φορολογίας ως προς το ΑΕΠ πάνω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Η φορολογική επιβάρυνση είναι υψηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ για τους άγαμους που αμείβονται με τον μέσο μισθό, και χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ για τους χαμηλόμισθους εργαζομένους, ενώ και οι δύο τιμές αυξήθηκαν ελαφρώς το 2025. Τα ειδικά καθεστώτα για τους αυτοαπασχολούμενους και η αυξανόμενη χρήση προσωρινού κατ' αποκοπή φόρου επί των εισοδημάτων φυσικών προσώπων καθιστούν το φορολογικό σύστημα εξαιρετικά πολύπλοκο, μειώνουν την προοδευτικότητα και διαβρώνουν τη φορολογική βάση, με αποτέλεσμα σημαντική απώλεια εσόδων. Επιπλέον, μολονότι μειώθηκαν σημαντικά, οι επιζήμιες για το περιβάλλον επιδοτήσεις παραμένουν υψηλές, και γίνεται εκτεταμένη χρήση φορολογικών δαπανών, συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ. Συνολικά, η περαιτέρω μετατόπιση της φορολογικής επιβάρυνσης από την εργασία σε άλλες υποχρησιμοποιούμενες πηγές εσόδων, οι οποίες είναι λιγότερο επιζήμιες για την ανάπτυξη, θα συνέβαλλε στην αύξηση του οικονομικού δυναμικού. Επιπλέον, ο επανασχεδιασμός της φορολόγησης των οχημάτων ώστε να αντικατοπτρίζει με ακρίβεια τις εκπομπές CO2, ιδίως σε πόλεις με μεγάλη συμφόρηση, θα μπορούσε να συνδράμει στη χρηματοδότηση υποδομών βιώσιμης κινητικότητας, καθώς και στη μείωση της υψηλής εξάρτησης από τις οδικές μεταφορές. Παρά την πρόσφατη μεταρρύθμιση, υπάρχουν περαιτέρω περιθώρια μείωσης των φορολογικών ελαφρύνσεων για εταιρικά αυτοκίνητα με κινητήρες εσωτερικής καύσης. Τέλος, η φοροδιαφυγή παραμένει υψηλή, ιδίως στον τομέα του ΦΠΑ και μεταξύ των αυτοαπασχολούμενων, παρά τα φιλόδοξα αντίμετρα που ελήφθησαν τα τελευταία χρόνια, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο του ΣΑΑ. Τα στοιχεία της υπηρεσίας εσόδων για το πρώτο πεντάμηνο του 2026 υποδεικνύουν ορισμένα θετικά αποτελέσματα. Ταυτόχρονα, υπάρχει κίνδυνος τα πρόσφατα μέτρα που είναι παρόμοια με τις φορολογικές αμνηστίες να είναι αντιπαραγωγικά όσον αφορά τη φορολογική συμμόρφωση.

([15]) Τα στοιχεία αυτά αντικατοπτρίζουν την κατάσταση όπως είχε κατά την καταληκτική ημερομηνία των εαρινών προβλέψεων 2026 της Επιτροπής (4 Μαΐου 2026).

([16]) Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, την Επιτροπή των Περιφερειών και την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων — Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2026 — Εαρινή δέσμη μέτρων, COM(2026)200 final.

(20) Οι αντικειμενικές αξίες δεν πλησιάζουν ακόμη συστηματικά τις αγοραίες αξίες. Ωστόσο, η Ιταλία έχει δεσμευτεί στο μεσοπρόθεσμο δημοσιονομικό-διαρθρωτικό σχέδιό της (στο εξής: ΜΠΔΣ) να επικαιροποιήσει τις αντικειμενικές αξίες για ακίνητα που δεν έχουν ακόμη συμπεριληφθεί στο μητρώο και για κτίρια που έχουν επωφεληθεί από δημόσια προγράμματα για παρεμβάσεις ενεργειακής απόδοσης και/ή ανακαίνισης κατοικιών. Οι κύριες κατοικίες απαλλάσσονται από την περιοδική φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας, για όλες σχεδόν τις κατηγορίες ακινήτων. Συνεπώς, τα έσοδα από ακίνητα σε τοπικό επίπεδο είναι χαμηλά, μεταξύ άλλων και στις πόλεις που αντιμετωπίζουν προκλήσεις όσον αφορά την οικονομική προσιτότητα της στέγασης. Στο ένα δέκατο περίπου των ιταλικών επαρχιών, το κόστος ενοικίασης αντιπροσωπεύει πάνω από το ένα τρίτο των μέσων μισθών, παρά την ύπαρξη ρυθμιζόμενων ενοικίων. Το ποσοστό των κοινωνικών κατοικιών είναι χαμηλό στην Ιταλία, με περιορισμένο απόθεμα δημόσιων κατοικιών και πολύ μεγάλες λίστες αναμονής. Η Ιταλία χαρακτηρίζεται επίσης από υψηλό ποσοστό κενών κατοικιών και υψηλή παρουσία βραχυχρόνιων μισθώσεων. Οι αρμοδιότητες κατανέμονται μεταξύ της εθνικής και της υποεθνικής διοίκησης, ενώ δεν υπάρχει ολοκληρωμένο εθνικό πλαίσιο συντονισμού. Η έλλειψη διαρθρωτικής χρηματοδότησης περιόρισε περαιτέρω την αποτελεσματικότητα της στεγαστικής πολιτικής. Η κυβέρνηση ενέκρινε πρόσφατα το σχέδιο στέγασης «Piano Casa», αλλά η αξιολόγηση και η εφαρμογή του βρίσκονται ακόμη σε πολύ πρώιμο στάδιο.

(21) Τα επόμενα έτη, οι σημαντικές δημοσιονομικές πιέσεις αναμένεται να επηρεάσουν αρνητικά τα δημόσια οικονομικά, συμπεριλαμβανομένου του αυξανόμενου κόστους που σχετίζεται με τις δημογραφικές εξελίξεις. Ειδικότερα, σημαντικό μερίδιο των δημόσιων πόρων απορροφάται από συντάξεις γήρατος και το κόστος εξυπηρέτησης του χρέους, γεγονός που περιορίζει τα δημοσιονομικά περιθώρια για άλλες προτεραιότητες. Οι δημόσιες επενδύσεις έχουν αυξηθεί σημαντικά σε σύγκριση με τα προ της πανδημίας επίπεδα, υποστηριζόμενες επίσης από τον ΜΑΑ. Ταυτόχρονα, οι δαπάνες σε ορισμένους τομείς πολιτικής που ενισχύουν την ανάπτυξη, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης και της υγείας, μειώθηκαν σε σύγκριση με το 2019 ως ποσοστό των συνολικών δαπανών. Ένα νέο νομικό πλαίσιο απαιτεί από τα υπουργεία να προβαίνουν σε λεπτομερή αξιολόγηση των πολιτικών όσον αφορά τις δαπάνες στο πλαίσιο των νέων «σχεδίων ανάλυσης και αξιολόγησης των δαπανών», σύμφωνα με τις δεσμεύσεις στο ΜΠΔΣ. Προκειμένου να βελτιωθεί η αποδοτικότητα και η ποιότητα των δημόσιων δαπανών στην Ιταλία, θα είναι ζωτικής σημασίας να εφαρμοστεί πλήρως το νέο πλαίσιο αξιολόγησης και να δοθεί συνέχεια με αποτελεσματικές δράσεις πολιτικής βάσει αποτελεσμάτων αξιολόγησης.

(22) Η Ιταλία είναι ένα από τα κράτη μέλη με τον γηραιότερο πληθυσμό, το χαμηλότερο ποσοστό γονιμότητας και υψηλότερη από τον μέσο όρο ηλικία των γυναικών που γεννούν το πρώτο παιδί τους. Η διαρροή εγκεφάλων συνεχίζεται, καθώς πολλοί νέοι κάτοικοι με υψηλή ειδίκευση αναζητούν καλύτερες ευκαιρίες στο εξωτερικό, ενώ η Ιταλία δυσκολεύεται να προσελκύσει και να διατηρήσει ταλέντα. Η συρρίκνωση του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας επιδεινώνεται από τη σταθερά χαμηλή συμμετοχή των γυναικών και των νέων στην αγορά εργασίας. Η ορθή διαχείριση της νόμιμης μετανάστευσης θα μπορούσε να μετριάσει τις βραχυπρόθεσμες προς μεσοπρόθεσμες επιπτώσεις της δημογραφικής μείωσης, αλλά συνιστάται μια πιο ολιστική και διαρθρωτική προσέγγιση που να υπερβαίνει τα οικονομικά κίνητρα, ώστε να δημιουργηθεί ένα ευνοϊκό περιβάλλον για τη γονική μέριμνα μέσω σταθερών θέσεων εργασίας, εργασιακών πολιτικών και ευρύτερων μέτρων για την ενίσχυση της συμμετοχής των γυναικών και των νέων στην αγορά εργασίας, με παράλληλη προσέλκυση και διατήρηση ταλέντων υψηλής ποιότητας. Οι δαπάνες που συνδέονται με τη γήρανση του πληθυσμού προβλέπεται να αυξηθούν, επηρεάζοντας αρνητικά τα δημόσια οικονομικά. Παρά τη συνταξιοδοτική μεταρρύθμιση του 2011, ο λόγος των συνταξιοδοτικών δαπανών προς το ΑΕΠ αναμένεται να αυξηθεί μεσοπρόθεσμα λόγω δημογραφικών τάσεων, όπως ο αυξανόμενος δείκτης εξάρτησης ηλικιωμένων, και των επιπτώσεων των συστημάτων πρόωρης συνταξιοδότησης που θεσπίστηκαν το 2019 και ανανεώθηκαν τα προηγούμενα έτη, αν και τα τελευταία μειώθηκαν σταδιακά και δεν ανανεώθηκαν το 2026. Ο νόμος για τον προϋπολογισμό του 2026 θέσπισε μέτρα για την προώθηση της συμμετοχής σε επικουρικά συνταξιοδοτικά καθεστώτα, τα οποία μπορούν επίσης να συμβάλουν στη βελτίωση της επάρκειας των συντάξεων, λειτουργώντας συμπληρωματικά προς τις δημόσιες συντάξεις. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, η συμμετοχή παραμένει περιορισμένη (38,3 % του εργατικού δυναμικού), ενώ το ποσοστό των μελών κάτω των 40 ετών ανέρχεται μόνο στο 29 % και τα ποσοστά συμμετοχής των αυτοαπασχολουμένων είναι ελάχιστα. Ταυτόχρονα, η αυτόματη σύνδεση μεταξύ ηλικίας συνταξιοδότησης και προσδόκιμου ζωής έχει εν μέρει επαναφερθεί, ενώ το πάγωμα της αύξησης κατά τρεις μήνες περιορίζεται μόνο σε ορισμένες κατηγορίες εργαζομένων. Τα μέτρα για τη διασφάλιση της βιωσιμότητας του συνταξιοδοτικού συστήματος μπορούν να συμπληρωθούν με μέτρα που να διευκολύνουν την παραμονή του εργατικού δυναμικού σε μεταγενέστερα στάδια, μεταξύ άλλων μέσω ευέλικτων ρυθμίσεων εργασίας και ειδικών ανά ηλικία πολιτικών διαχείρισης.

(23) Η συστηματική, ουσιαστική και έγκαιρη συμμετοχή των τοπικών και περιφερειακών αρχών, των κοινωνικών εταίρων, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων σχετικών συμφεροντούχων παραμένει αναγκαία προκειμένου να διασφαλιστεί η ευρεία οικειοποίηση της επιτυχούς υλοποίησης των χρηματοδοτικών μέσων της Ένωσης, μεταξύ άλλων και στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

(24) Η Ιταλία παραμένει κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ, τόσο σε επίπεδο επιλογής έργων όσο και σε επίπεδο πληρωμών, όσον αφορά την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής, τα οποία περιλαμβάνουν στήριξη από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο+ (ΕΚΤ+) και το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ). Είναι σημαντικό να επιταχυνθούν οι προσπάθειες για να εξασφαλιστεί η ταχεία υλοποίηση επενδύσεων και παράλληλα να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπός τους επιτόπου. Η Ιταλία εξακολουθεί να αντιμετωπίζει προκλήσεις όσον αφορά την υλοποίηση, κάτι που οφείλεται στις περιορισμένες διοικητικές ικανότητες, την αργή υλοποίηση των έργων υποδομής και τον ανεπαρκή συντονισμό μεταξύ του κεντρικού, του περιφερειακού και των λοιπών επιπέδων διακυβέρνησης, ιδίως σε ορισμένους τομείς πολιτικής με κοινές αρμοδιότητες. Τα ζητήματα αυτά παρεμποδίζουν την πρόοδο στην απασχόληση, τις δεξιότητες και την κοινωνική ένταξη, ενώ παράλληλα καθυστερούν τις επενδύσεις στο πλαίσιο της πλατφόρμας στρατηγικών τεχνολογιών για την Ευρώπη ή σε οικονομικά προσιτή και βιώσιμη στέγαση. Επιπλέον, η Ιταλία χρειάζεται να επιταχύνει την υλοποίηση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, διότι οι πόροι πρέπει να εκταμιευθούν έως το τέλος του 2026. Είναι σημαντικό να εξασφαλιστεί η ταχεία και αποτελεσματική υλοποίηση των νέων επενδύσεων που προσδιορίστηκαν από την Ιταλία στην ενδιάμεση επανεξέταση των ταμείων της πολιτικής συνοχής, ιδίως εκείνες που συνδέονται με τις πέντε προτεραιότητες που προσδιορίζονται στον κανονισμό για την ενδιάμεση επανεξέταση ([17]).

(25) Η Ιταλία αντιμετωπίζει διάφορες προκλήσεις που σχετίζονται με την έρευνα και την καινοτομία, την ανάπτυξη των επιχειρήσεων και τη μη τραπεζική χρηματοδότηση, τη βιομηχανική στρατηγική, τη δημόσια διοίκηση, τη δικαιοσύνη και τον ανταγωνισμό. Αντιμετωπίζει επίσης προκλήσεις που σχετίζονται με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, τους τομείς της ενέργειας, των αποβλήτων και των υδάτων, καθώς και με την αγορά εργασίας, τις δεξιότητες, την εκπαίδευση και την υγεία.

(26) Η παραγωγικότητα και το αναπτυξιακό δυναμικό της Ιταλίας παρεμποδίζονται από τις περιορισμένες δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις στην Ε&Α. Σε σύγκριση με τα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, η δημόσια στήριξη της Ιταλίας για την καινοτομία, παρότι αυξήθηκε πρόσφατα, είναι λιγότερο ολοκληρωμένη και γενναιόδωρη, και η Ιταλία θα μπορούσε να ωφεληθεί από μια πιο στρατηγική κατανομή των πόρων και συνεργασίες μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις στο ΜΠΔΣ. Τα κονδύλια του ΣΑΑ και της πολιτικής συνοχής της ΕΕ περιλαμβάνουν διάφορες πρωτοβουλίες για τη στήριξη της συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και πανεπιστημίων, οι οποίες εξακολουθούν να είναι κατακερματισμένες και να στερούνται συνεκτικής εθνικής διακυβέρνησης. Οι δημόσιες συμβάσεις καινοτομίας, οι οποίες επί του παρόντος περιορίζονται στον τομέα της άμυνας και στον πράσινο τομέα, θα μπορούσαν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη αγορών για νεοφυείς επιχειρήσεις, καθιστώντας παράλληλα αποδοτικότερες τις δημόσιες δαπάνες. Παρόλο που υπήρξε κάποια αύξηση το 2025, το πανεπιστημιακό σύστημα διαθέτει περιορισμένους πόρους και η Ιταλία παρουσιάζει ένα από τα χαμηλότερα ποσοστά δαπανών για τα πανεπιστήμια μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ. Επιπλέον, τα πανεπιστήμια και οι ερευνητές εξακολουθούν να έχουν περιορισμένα κίνητρα για να εκτελέσουν δραστηριότητες αξιοποίησης της έρευνας και μεταφοράς τεχνολογίας. Οι ερευνητικές σταδιοδρομίες είναι αργές και απρόβλεπτες. Μια μεταρρύθμιση που εγκρίθηκε το 2025 αύξησε τον αριθμό των βραχυπρόθεσμων συμβάσεων χωρίς μονιμότητα για τους ερευνητές, πράγμα που ενδέχεται να επηρεάσει περαιτέρω την επαγγελματική σταδιοδρομία των ερευνητών. Ταυτόχρονα, η Ιταλία θέσπισε έκτακτο σχέδιο προσλήψεων με τον νόμο περί προϋπολογισμού του 2026, το οποίο αναμένεται να στηρίξει τη δημιουργία ορισμένων πρόσθετων μόνιμων θέσεων. Ωστόσο, είναι αναγκαίο να βελτιωθεί ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός των προσλήψεων και παράλληλα να ληφθούν μέτρα για να επιταχυνθεί η εξέλιξη της σταδιοδρομίας των ερευνητών. Τα γραφεία μεταφοράς τεχνολογίας, αν και βελτιώνονται, παραμένουν σχετικά μικρής κλίμακας και δεν διαθέτουν επαρκείς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους για να στηρίξουν τη μετατροπή των αποτελεσμάτων της έρευνας σε νέες επιχειρηματικές ευκαιρίες· οι συνέργειες με επενδυτές κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών θα πρέπει επίσης να ενισχυθούν. Η πράξη στρατηγικής πολιτικής 2026-2028 για την ενίσχυση της γνώσης και τη μεταφορά τεχνολογίας, μόλις εγκριθεί, θα αποτελέσει σημαντικό βήμα προόδου χάρη στον προσδιορισμό βασικών προτεραιοτήτων και στρατηγικών γραμμών παρέμβασης.

([17]) Κανονισμός (ΕΕ) 2025/1914 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Σεπτεμβρίου 2025, για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) 2021/1058 και (ΕΕ) 2021/1056 όσον αφορά ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση στρατηγικών προκλήσεων στο πλαίσιο της ενδιάμεσης επανεξέτασης.

(27) Η χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας της Ιταλίας ίσως αντικατοπτρίζει διαρθρωτικούς περιορισμούς που συνδέονται με το σχετικά περιορισμένο ποσοστό προστιθέμενης αξίας που παράγουν οι μεγάλες επιχειρήσεις και την κυριαρχία μικρών και πολύ μικρών, συχνά οικογενειακών, επιχειρήσεων οι οποίες δεν χρησιμοποιούν επαρκώς επαγγελματικές πρακτικές διαχείρισης, με αποτέλεσμα να παρεμποδίζεται η καινοτομία και η παραγωγικότητα. Οι φορολογικές πολιτικές, όπως το απλουστευμένο φορολογικό καθεστώς ενιαίου συντελεστή για τις πολύ μικρές επιχειρήσεις και η ευνοϊκή φορολογική μεταχείριση των κληρονομούμενων επιχειρήσεων (όπου ισχύει η απαίτηση διατήρησης του ελέγχου για πέντε έτη) αποθαρρύνουν την ενοποίηση και την ανάπτυξη. Για τον λόγο αυτό, θα ήταν προς όφελος της Ιταλίας να προωθήσει την επέκταση των νεοφυών επιχειρήσεων και τη συγκέντρωση μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), αίροντας κανονιστικούς και φορολογικούς φραγμούς, προωθώντας εξωτερικούς επαγγελματίες για διευθυντικές θέσεις, αναβαθμίζοντας τις δεξιότητες των διευθυντικών στελεχών, ενισχύοντας την καινοτομία και την πρόσβαση στις κεφαλαιαγορές. Έχουν ληφθεί θετικά μέτρα σε ορισμένους από αυτούς τους τομείς, για παράδειγμα μέσω της συνεχιζόμενης εφαρμογής τού s.c. Legge Capitali, της πρόσφατης έγκρισης ετήσιου νόμου για τις ΜΜΕ και της κατ' εξουσιοδότηση πράξης για μεταρρύθμιση νεοφυών επιχειρήσεων και καινοτόμων ΜΜΕ. Οι υψηλές εγχώριες αποταμιεύσεις της Ιταλίας, βασική πηγή οικονομικής ισχύος, εάν κινητοποιούνταν καλύτερα θα μπορούσαν να παίξουν μεγαλύτερο ρόλο στη χρηματοδότηση της ανάπτυξης και της καινοτομίας, βοηθώντας τις επιχειρήσεις να επεκταθούν. Η Ιταλία θα πρέπει να αναπτύξει περαιτέρω τις κεφαλαιαγορές της και να αυξήσει το βάθος και τη ρευστότητά τους στηρίζοντας τη ζήτηση, ενθαρρύνοντας την εισαγωγή νέων μετοχών και προωθώντας την έκδοση εταιρικών ομολόγων. Η μεταρρύθμιση των κεφαλαιαγορών και του εταιρικού δικαίου, που εγκρίθηκε πρόσφατα, αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση. Υφιστάμενα καθεστώτα εγγυήσεων και υφιστάμενα κίνητρα θα μπορούσαν να αναπροσανατολιστούν ώστε να δοθεί προτεραιότητα στα μέσα κεφαλαιαγοράς και να στηριχθεί η ζήτησή τους. Οι καινοτόμες επιχειρήσεις εξακολουθούν να έχουν ιδιαίτερα περιορισμένη πρόσβαση σε μη τραπεζική χρηματοδότηση, δεδομένου ότι η κεφαλαιαγορά, ιδίως η εγχώρια αγορά κεφαλαίων επιχειρηματικών συμμετοχών, εξακολουθεί να μην είναι επαρκώς ανεπτυγμένη παρά το γεγονός ότι βρίσκεται σε πορεία ανάπτυξης. Αυτό οφείλεται κυρίως στην περιορισμένη παρουσία θεσμικών και εταιρικών επενδυτών και στις ελάχιστες ευκαιρίες εξόδου. Ενώ έχουν αναληφθεί διάφορες πρωτοβουλίες για να στηριχθεί η ανάπτυξη επιχειρηματικών και ιδιωτικών επενδυτικών κεφαλαίων, θα πρέπει να επικεντρωθούν περισσότερες δημόσιες προσπάθειες σε τμήματα της αγοράς που βρίσκονται σε πρώιμο στάδιο και ενέχουν υψηλότερο κίνδυνο, καθώς και στην προσέλκυση και κινητοποίηση θεσμικών επενδυτών μέσω της χρήσης χρηματοδοτικών μέσων και δομών αμοιβαίου κεφαλαίου που επενδύει σε άλλα αμοιβαία κεφάλαια (fund-of-fund) με κατάλληλα στοιχεία μείωσης του κινδύνου. Η αύξηση της ικανότητας των εγχώριων θεσμικών επενδυτών, περιλαμβανομένων των συνταξιοδοτικών και ιδίως των ασφαλιστικών ταμείων, να επενδύουν σε κατηγορίες περιουσιακών στοιχείων με μεγαλύτερο επενδυτικό ορίζοντα θα μπορούσε να βελτιώσει την πρόσβαση σε μη τραπεζική χρηματοδότηση.

(28) Η Ιταλία εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από στάσιμη παραγωγικότητα, γεγονός το οποίο αντικατοπτρίζει επίσης το έντονο χάσμα μεταξύ των βόρειων και των νότιων περιφερειών. Στις νότιες περιφέρειες η παραγωγικότητα επηρεάζεται αρνητικά από το γεγονός ότι οι επιχειρήσεις συνήθως είναι μικρότερου μεγέθους και οι δραστηριότητες συγκεντρώνονται σε παραδοσιακούς τομείς, ενώ οι ελλείψεις υποδομών περιορίζουν την ανταγωνιστικότητα. Η Ιταλία θα είχε να ωφεληθεί από την κατάρτιση μιας βιομηχανικής στρατηγικής με γνώμονα την καινοτομία για να προσανατολίσει τους πόρους προς τομείς και τεχνολογίες με υψηλή προστιθέμενη αξία και να προωθήσει την ανάπτυξη του Νότου, συγκεκριμένα διαθέτοντας πόρους για τις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες και στοχεύοντας σε στρατηγικούς τομείς. Η Λευκή Βίβλος «Made in Italy 2030» αποτελεί ένα πρώτο βήμα προς τη θέσπιση μιας βιομηχανικής στρατηγικής, αλλά η υλοποίηση σαφών δράσεων πολιτικής και η δημιουργία μιας δομής διακυβέρνησης για τη βιομηχανική πολιτική εξακολουθεί να αποτελεί πρόκληση. Οι 18 παραγωγικές αλυσίδες (Filiere produttive) που προσδιορίζονται στη Λευκή Βίβλο θα ωφελούνταν από έναν στρατηγικό προσανατολισμό, που να περιλαμβάνει εστίαση σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας και εδαφικό πεδίο εφαρμογής, προκειμένου να αποφευχθεί πιθανός κίνδυνος η δημόσια προσπάθεια να γίνει μη επιλεκτική και αναποτελεσματική. Σύμφωνα με τον στόχο του ΜΠΔΣ, απαιτούνται πρόσθετες προσπάθειες για τον εξορθολογισμό και τη σταθεροποίηση των περισσότερων από 2 700 εθνικών και περιφερειακών κινήτρων και για τη διάθεση ad hoc πόρων για τον Νότο. Η βιομηχανική στρατηγική θα μπορούσε να ωφεληθεί από τον καλύτερο συντονισμό με τον σχεδιασμό επενδύσεων σε υποδομές και έρευνα, σε συνδυασμό με τη χρήση μείγματος πολιτικής στοχευμένου σε τοπικό επίπεδο (π.χ. παροχή κινήτρων, χωροταξικός σχεδιασμός και ανάπτυξη υποδομών) για την προώθηση της βιομηχανικής ανάπτυξης και του διαρθρωτικού μετασχηματισμού, ιδίως στον Νότο. Τέλος, θα χρειαστούν συνεχείς προσπάθειες για να αντιμετωπιστεί το επίμονο χάσμα υποδομών μεταξύ βόρειας και νότιας Ιταλίας, ιδίως με την ολοκλήρωση των έργων μεγάλης κλίμακας που δρομολογήθηκαν στο πλαίσιο του ΣΑΑ και της πολιτικής συνοχής, με έμφαση στην πρόσβαση σε βιομηχανικές ζώνες και στη βελτίωση της συνδεσιμότητας τελευταίου χιλιομέτρου. Πρέπει επίσης να δοθεί προσοχή στον τομέα των οδικών και λιμενικών υποδομών, καθώς και στον τομέα των πολυτροπικών κόμβων εφοδιαστικής, και να εγκριθεί πολυετής και πολυτροπική στρατηγική μεταφορών.

(29) Η Ιταλία έχει σημειώσει αξιοσημείωτη πρόοδο και βελτίωσε την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησής της και ενίσχυσε προσπάθειες απλούστευσης, οι οποίες υποστηρίζονται επίσης από τις μεταρρυθμίσεις και τις επενδύσεις στο πλαίσιο του ΣΑΑ. Ωστόσο, υπάρχει ευρύ περιθώριο περαιτέρω βελτίωσης. Ενώ το 41 % των ιταλικών επιχειρήσεων αναφέρουν ότι είναι δυσαρεστημένες (έναντι 24 % του μέσου όρου της ΕΕ), το ποσοστό των πολιτών που θεωρούν πολύπλοκες και επαχθείς τις διαδικασίες δημόσιας διοίκησης έχει μειωθεί κατά 14 ποσοστιαίες μονάδες από το 2023, με αποτέλεσμα η Ιταλία να ευθυγραμμίζεται σε γενικές γραμμές με τον μέσο όρο της ΕΕ (Ιταλία 39 %· ΕΕ 38 % το 2025). Μολονότι έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος, μεταξύ άλλων χάρη στο ΣΑΑ, θα ήταν σημαντικό να ενισχυθεί περαιτέρω η διαλειτουργικότητα και η χρήση όλων των πλατφορμών ώστε να βελτιωθεί η διαχείριση ανθρώπινων πόρων, η κατάρτιση και η διαδικασία πρόσληψης δημόσιων υπαλλήλων. Θα ήταν επίσης επωφελές να ενισχυθεί η οριζόντια και κάθετη κινητικότητα, να προωθηθεί περαιτέρω η αξιολόγηση επιδόσεων και η επαγγελματική εξέλιξη, να ενισχυθεί η αναβάθμιση δεξιοτήτων και η επανειδίκευση, καθώς και να προωθηθεί η ισότητα και η ένταξη σε όλα τα επίπεδα διοίκησης, σύμφωνα με τις δεσμεύσεις που αναλήφθηκαν στο πλαίσιο του ΜΠΔΣ. Η Ιταλία συνεχίζει τις προσπάθειές της για απλούστευση με τη δημιουργία της πλατφόρμας «Italia Semplice», παράλληλα με ένα νέο διαλειτουργικό σύστημα ανταλλαγής δεδομένων διαμέσου της υφιστάμενης πλατφόρμας του συστήματος μίας στάσης για επιχειρήσεις, αλλά είναι αναγκαίο να εξορθολογιστούν περαιτέρω οι διοικητικές διαδικασίες με βάση την ενίσχυση της διαλειτουργικότητας των υφιστάμενων πλατφορμών. Επιπλέον, η διοικητική ικανότητα εξακολουθεί να είναι άνιση μεταξύ περιφερειών, με σημαντικούς περιορισμούς σε τοπικό επίπεδο, ιδίως στον Νότο και σε τομείς όπως η ψηφιοποίηση, η ικανότητα λήψης αποφάσεων και η διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, καθώς και μεταξύ μικρότερων και μεγαλύτερων δήμων. Είναι σημαντικό να αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη και διαρθρωτική στρατηγική διοικητικής ικανότητας, με βάση το ΣΑΑ και τα μέτρα της πολιτικής συνοχής, περιλαμβανομένου του εθνικού προγράμματος «Capacità per la Coesione». Η στρατηγική αυτή θα μπορούσε να δημιουργήσει ένα πλαίσιο για μια σειρά μέτρων του ΣΑΑ που έχουν αποδειχθεί αποτελεσματικά στη στήριξη τοπικών διοικήσεων για την υλοποίηση έργων του ΣΑΑ, αποφεύγοντας παράλληλα την περαιτέρω διεύρυνση περιφερειακών διαφορών. Μολονότι οι καλύτερα εξοπλισμένες περιφέρειες αξιοποιούν την εμπειρία του ΣΑΑ, οι περιφέρειες με λιγότερους πόρους, ιδίως στον Νότο, θα μπορούσαν να ωφεληθούν από μια πιο ενεργή και στοχευμένη στήριξη από την κεντρική διοίκηση. Επιπλέον, θα ήταν επωφελές να προωθηθούν μορφές διοικητικών ενώσεων, ιδίως για τις μικρότερες διοικήσεις, και ιδίως στον Νότο.

(30) Στο πλαίσιο του ΣΑΑ, η Ιταλία εφαρμόζει ολοκληρωμένη δέσμη μεταρρυθμίσεων για την αύξηση της αποδοτικότητας του συστήματος απονομής δικαιοσύνης σε αστικές, ποινικές και φορολογικές υποθέσεις, καθώς και σε υποθέσεις αφερεγγυότητας. Η δημιουργία δικαστικών γραφείων (uffici del processo) και η ψηφιοποίηση των δικών, που παρέχουν οργανωτική και νομική υποστήριξη στους δικαστές, έχουν συμβάλει στη βελτίωση της αποδοτικότητας των δικαστηρίων. Ωστόσο, οι προκλήσεις παραμένουν. Ο χρόνος εκδίκασης αστικών και εμπορικών υποθέσεων αμφισβητούμενης δικαιοδοσίας σε πρωτοβάθμια δικαστήρια αυξήθηκε το 2024, και παρέμεινε μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Ο χρόνος που απαιτείται για την έκδοση απόφασης σε διοικητικές υποθέσεις σε πρώτο βαθμό μειώθηκε το 2024, αλλά εξακολουθεί να είναι από τους υψηλότερους στην ΕΕ. Το σύστημα θα μπορούσε να καταστεί πιο αποτελεσματικό, σύμφωνα και με τις δεσμεύσεις στο πλαίσιο του ΜΠΔΣ της Ιταλίας, με τη θεσμοθέτηση δικαστικών γραφείων και την ενίσχυση μέτρων για την περαιτέρω μείωση της πίεσης που ασκείται στα δικαστήρια και της μέσης διάρκειας των δικών (για παράδειγμα, σε υπερφορτωμένους τομείς της δικαιοσύνης, όπως αυτοί που υπάγονται στη δικαιοδοσία του ειρηνοδικείου) και, ταυτόχρονα, με τη συνέχιση της αντιμετώπισης των ελλείψεων ανθρώπινων πόρων (δικαστές και υπάλληλοι δικαστηρίων) και την πλήρη ψηφιοποίηση του συστήματος απονομής δικαιοσύνης.

(31) Οι καλύτερες συνθήκες πλαισίου για τον ανταγωνισμό σε διάφορους τομείς και ο αυξημένος ανταγωνισμός τόσο για τις αγορές όσο και εντός των αγορών θα μπορούσαν να καταστήσουν αποτελεσματικότερη την κατανομή των πόρων, θα ωφελούσαν τους καταναλωτές και θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα και την παραγωγικότητα, προσελκύοντας έτσι νέες επενδύσεις. Στο πλαίσιο του ΣΑΑ, η Ιταλία έχει σημειώσει πρόοδο σε ορισμένους σημαντικούς τομείς, συμπεριλαμβανομένων της ενέργειας, των μεταφορών και των τοπικών δημόσιων υπηρεσιών, και έχει εκσυγχρονίσει τους εθνικούς κανόνες για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων. Εξακολουθούν να απαιτούνται περαιτέρω νομοθετικές πρωτοβουλίες για: i) τη διασφάλιση της ανταγωνιστικής διαδικασίας υποβολής προσφορών για συμβάσεις παραχώρησης που σχετίζονται με τη διανομή ενέργειας· ii) τον τομέα των μεταφορών, ιδίως ενόψει της πλήρους υλοποίησης των μεταρρυθμίσεων που ευνοούν τον ανταγωνισμό στους τομείς των σιδηροδρόμων, των αυτοκινητοδρόμων και των λιμένων, και iii) τον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ιδίως με τη διασφάλιση αρχών που ευνοούν τον ανταγωνισμό και ανοικτών και διαφανών διαδικασιών υποβολής προσφορών. Επιπλέον, οι ανοικτές και διαφανείς διαδικασίες υποβολής προσφορών για συμβάσεις παραχώρησης που λήγουν σε διάφορους τομείς (συμπεριλαμβανομένων των ρυθμιζόμενων) θα διασφάλιζαν τη δυνατότητα διεκδίκησης της αγοράς. Αυτό θα μπορούσε να αυξήσει την ανταγωνιστική πίεση στους κατεστημένους φορείς και να αποτρέψει την καθυστέρηση ή την αναστολή των επενδύσεων ή την αδικαιολόγητη μετακύλιση του κόστους τους στους καταναλωτές/χρήστες. Τέλος, τα κανονιστικά εμπόδια επηρεάζουν το ενδοενωσιακό εμπόριο αγαθών, και οι εθνικοί κανόνες για τη συσκευασία και την επισήμανση δημιουργούν φόρτο συμμόρφωσης.

(32) Λόγω της διαρθρωτικής εξάρτησης από τη δαπανηρή παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας με καύση αερίου, οι τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στην Ιταλία είναι μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Το επίπεδο τιμών, και ιδίως ο υψηλός λόγος της τιμής της ηλεκτρικής ενέργειας προς το αέριο, αποτελεί ένα από τα κύρια εμπόδια για τον εξηλεκτρισμό τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τη βιομηχανία. Παρά το σημαντικό αναξιοποίητο δυναμικό, η ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας εξελίσσεται με υπερβολικά βραδείς ρυθμούς για να επιτευχθούν οι στόχοι για το 2030: η επιτάχυνση της ανάπτυξης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα συμβάλει στον μετριασμό των τιμών της ηλεκτρικής ενέργειας μεσοπρόθεσμα. Η συνεχής στήριξη μέσω δημοπρασιών για ανανεώσιμη ενέργεια και αποθήκευση και η πλήρης υλοποίηση της μεταρρύθμισης της διαδικασίας αδειοδότησης «Testo Unico», μεταξύ άλλων και σε περιφερειακό επίπεδο, θα μπορούσαν να στηρίξουν αυτόν τον στόχο. Για την ευθυγράμμιση της φορολόγησης της ενέργειας με τους στόχους απανθρακοποίησης, η μείωση και ο εξορθολογισμός των φόρων και των εισφορών επί της ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των εισφορών εξομοιούμενων προς φόρους («oneri generali di sistema»), θα μείωνε τα υφιστάμενα αντικίνητρα για εξηλεκτρισμό, ιδίως για τις επιχειρήσεις και τη βιομηχανία. Η ενσωμάτωση υψηλότερων μεριδίων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας απαιτεί επιτάχυνση των επενδύσεων ώστε να ενισχυθεί το δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας και να μειωθεί η συμφόρηση, και παράλληλα να περιοριστεί ο αντίκτυπος στους λογαριασμούς των καταναλωτών. Αυτό περιλαμβάνει επενδύσεις σε διασυνοριακές διασυνδέσεις και αντιμετώπιση των καθυστερήσεων που αφορούν τη σύνδεση με το δίκτυο διανομής. Η Ιταλία θα πρέπει επίσης να συνεχίσει να προωθεί λύσεις ευελιξίας χωρίς ορυκτά καύσιμα, όπως είναι οι μηχανισμοί αποθήκευσης και οι μηχανισμοί απόκρισης από την πλευρά της ζήτησης.

(33) Η Ιταλία είναι εκτεθειμένη σε σημαντικές οικονομικές συνέπειες από την εντατικοποίηση των κλιματικών κινδύνων, ιδίως των υδρογεωλογικών κινδύνων, ενώ οι διαθέσιμοι δείκτες καταδεικνύουν ένα από τα υψηλότερα ποσοστά ζημιών λόγω φυσικών καταστροφών ως προς το ΑΕΠ στην ΕΕ. Μολονότι έχει σημειωθεί πρόοδος στην εφαρμογή του εθνικού σχεδίου προσαρμογής μέσω της σύστασης του εθνικού παρατηρητηρίου για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, η διακυβέρνηση των πολιτικών προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή παραμένει κατακερματισμένη μεταξύ των αρχών, τόσο σε κεντρικό όσο και σε τοπικό επίπεδο. Οι διαθέσιμες εκτιμήσεις υποδεικνύουν σημαντικές επενδυτικές ανάγκες για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή κατά τις προσεχείς δεκαετίες. Ο ενοποιημένος σχεδιασμός των επενδύσεων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και τη μείωση των υδρογεωλογικών κινδύνων θα μπορούσε να συμβάλει στην αποτελεσματική αντιμετώπιση αυτού του ζητήματος. Παρότι η πρόσφατη θέσπιση υποχρεωτικής ασφάλισης έναντι φυσικών καταστροφών για τις εταιρείες έχει συμβάλει στην αντιμετώπιση του χάσματος στην ασφαλιστική προστασία έναντι του κλιματικού κινδύνου, θα πρέπει να διερευνηθούν και να εφαρμοστούν δίκαιες και οικονομικά προσιτές λύσεις για τη γεφύρωση του εναπομένοντος χάσματος. Η αύξηση της σφράγισης του εδάφους επιδεινώνει την υψηλή ευπάθεια σε υδρογεωλογικούς κινδύνους. Ως εκ τούτου, η αυξανόμενη χρήση λύσεων που βασίζονται στη φύση, παράλληλα με τη θέσπιση εθνικού καταλόγου και τη συστηματικότερη ενσωμάτωση στον σχεδιασμό της χρήσης γης, θα μπορούσε να αποτελέσει αποτελεσματικό αντίμετρο.

(34) Οι αδυναμίες που εμφανίζουν οι υποδομές για τη διαχείριση των υδάτων και των αποβλήτων, ιδίως στις νότιες περιφέρειες, έχουν σοβαρές επιπτώσεις στην ποιότητα της παροχής δημόσιων υπηρεσιών σε τοπικό επίπεδο και στο περιβάλλον, με σημαντικό κόστος για τους πολίτες και απώλεια εσόδων για την ιταλική οικονομία. Μολονότι έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές επενδύσεις στους τομείς των αποβλήτων και των υδάτων, με τη στήριξη του ΣΑΑ και των ταμείων της πολιτικής συνοχής, είναι σημαντικό να διατηρηθεί η πρόοδος στην κάλυψη των κενών σε επίπεδο υποδομών.

(35) Λαμβάνοντας υπόψη τον καίριο ρόλο του ανθρώπινου κεφαλαίου στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της στρατηγικής αυτονομίας της Ένωσης, το 2026 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη να λάβουν μέτρα για την επείγουσα αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προκλήσεων οι οποίες σχετίζονται με το ανθρώπινο κεφάλαιο στους τομείς των δεξιοτήτων, της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, και οι οποίες παρεμποδίζουν την ανταγωνιστικότητα. Οι ειδικές ανά χώρα συστάσεις του 2026 που απευθύνονται στην Ιταλία μπορούν να συμβάλουν στην εφαρμογή της σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με το ανθρώπινο κεφάλαιο στην Ένωση.

(36) Η διαρθρωτικά χαμηλή ποιότητα των θέσεων εργασίας, συμπεριλαμβανομένων των χαμηλών μισθών και των προκλήσεων που συνδέονται με την ασφάλεια της εργασίας και της σταδιοδρομίας, καθώς και με την ισότητα των φύλων, εξακολουθούν να αποτελούν σημαντικά εμπόδια που απαιτούν την ανάληψη αποφασιστικής δράσης. Παρά τις πρόσφατες αυξήσεις, η Ιταλία συγκαταλέγεται μεταξύ των κρατών μελών στα οποία οι πραγματικοί μισθοί έχουν μειωθεί περισσότερο από το 2019. Μολονότι η αύξηση των μισθών παρεμποδίζεται από τη διαρθρωτικά χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας, η στασιμότητα των μισθών επιδεινώνεται επίσης από το συμβατικό ντάμπινγκ, τις καθυστερήσεις στην ανανέωση συμβάσεων και την περιορισμένη χρήση των διαπραγματεύσεων δεύτερου επιπέδου, ιδίως μεταξύ των ΜΜΕ και στον Νότο. Μολονότι το ποσοστό των εργαζομένων ορισμένου χρόνου έχει μειωθεί ως αποτέλεσμα της στενότητας της αγοράς εργασίας, παραμένει μεταξύ των υψηλότερων στην ΕΕ. Η Ιταλία εξακολουθεί επίσης να έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά μη οικειοθελών συμβάσεων μερικής ή προσωρινής απασχόλησης, γεγονός το οποίο επηρεάζει δυσανάλογα τις γυναίκες, τους νέους και τους μετανάστες. Η μετάβαση από προσωρινές σε μόνιμες θέσεις εργασίας παραμένει πολύ κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ. Τα μέτρα και οι πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση του κατακερματισμού της αγοράς εργασίας και τη στήριξη ουσιαστικών αποτελεσμάτων των συλλογικών διαπραγματεύσεων θα ήταν καίριας σημασίας για τη στήριξη των επαρκών μισθολογικών αυξήσεων και τη βελτίωση της συνολικής ποιότητας των θέσεων εργασίας. Το χάσμα μεταξύ γυναικών και ανδρών όσον αφορά τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας και το ποσοστό απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της μερικής απασχόλησης, είναι το μεγαλύτερο στην ΕΕ. Αυτό είναι πιο έντονο στις νότιες περιφέρειες, οι οποίες χαρακτηρίζονται επίσης από χαμηλότερη κάλυψη υπηρεσιών παιδικής φροντίδας. Οι ανάγκες μακροχρόνιας φροντίδας αυξάνονται, αλλά η παροχή υπηρεσιών δεν συμβαδίζει, ιδίως στις νότιες περιφέρειες. Παρόλο που έχει σημειωθεί σημαντική πρόοδος στην κάλυψη υπηρεσιών παιδικής φροντίδας σε εθνικό επίπεδο, απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την επέκταση της παροχής υπηρεσιών παιδικής φροντίδας και υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας, καθώς και για τη διασφάλιση της ποιότητάς τους, στις περιφέρειες με τη χαμηλότερη κάλυψη, με παράλληλη διασφάλιση της οικονομικής προσιτότητάς τους.

(37) Η καταπολέμηση της ευρέως διαδεδομένης και αυξανόμενης αδήλωτης εργασίας πρέπει να συνεχιστεί προκειμένου να προωθηθεί η ποιότητα των θέσεων εργασίας και ο θεμιτός ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων, με βάση τις πρόσφατες μεταρρυθμίσεις του ΣΑΑ. Η αποτελεσματικότητα και η διοικητική ικανότητα της επιθεώρησης εργασίας θα πρέπει να ενισχυθούν με τη βελτίωση των συνθηκών εργασίας, ώστε να αυξηθεί η ελκυστικότητα του επαγγέλματος, καθώς και με την εντατικοποίηση της ανταλλαγής δεδομένων και του συντονισμού μεταξύ των φορέων που διενεργούν επιθεωρήσεις. Οι τομείς που πλήττονται περισσότερο, όπως η οικιακή εργασία και η γεωργία, θα μπορούσαν να ωφεληθούν από στοχευμένες παρεμβάσεις, συμπεριλαμβανομένων προληπτικών μέτρων. Η εργασιακή εκμετάλλευση, η οποία επηρεάζει ιδιαίτερα τους μετανάστες, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί, μεταξύ άλλων με τη βελτίωση της πρόσβασης σε κανονική απασχόληση για τα άτομα που βρίσκονται ήδη στην Ιταλία, τη διασφάλιση επαρκούς προστασίας για τα θύματα, την ενημέρωσή τους, και την πρόληψη ακατάλληλων συνθηκών στέγασης, ιδίως για τους εργαζόμενους στον γεωργικό τομέα.

(38) Οι βασικές δεξιότητες των ενηλίκων παραμένουν μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ, ενώ οι μακροοικονομικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων είναι μεταξύ των υψηλότερων και, ταυτόχρονα, η μείωση της συμμετοχής των ενηλίκων στην κατάρτιση, η οποία είναι ήδη χαμηλή, εμποδίζει περαιτέρω την ανάπτυξη του ανθρώπινου κεφαλαίου και, ως εκ τούτου, την παραγωγικότητα. Τα τελευταία χρόνια, η Ιταλία έχει υλοποιήσει μεταρρυθμίσεις στον τομέα αυτόν και έχει επενδύσει στην εκπαίδευση ενηλίκων, ιδίως στο πλαίσιο του ΜΑΑ. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν εμπόδια στην κατάρτιση, ιδίως όσον αφορά την επανειδίκευση και τα προγράμματα κατάρτισης μεγαλύτερης διάρκειας. Βάσει αυστηρής και συνεχούς αξιολόγησης των αποτελεσμάτων των ενεργητικών πολιτικών για την αγορά εργασίας και των μέτρων κατάρτισης που θεσπίστηκαν τα τελευταία χρόνια, το ολοκληρωμένο σύστημα που παρέχει στήριξη, κοινωνικές υπηρεσίες και κατάρτιση σε ανέργους, πρέπει να υποστηριχθεί με βιώσιμη χρηματοδότηση μετά το 2026. Τα εμπόδια όσον αφορά τη συμμετοχή στην κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, θα πρέπει να μειωθούν περαιτέρω. Δεδομένων των μεγάλων περιφερειακών ανισοτήτων στα αποτελέσματα της εκπαίδευσης ενηλίκων και της απασχόλησης, είναι σημαντικό να στοχοθετηθούν καλύτερα τα μέτρα ενεργοποίησης. Είναι επίσης καίριας σημασίας να βελτιωθεί η συλλογή πληροφοριών για τις δεξιότητες, καθώς και η πρόβλεψη αναγκών σε δεξιότητες. Στο πλαίσιο αυτό, τα περιφερειακά παρατηρητήρια θα μπορούσαν να ωφεληθούν από την περαιτέρω ανάπτυξη του ολοκληρωμένου εθνικού συστήματος που ευθυγραμμίζει την προσφορά δεξιοτήτων με τη ζήτηση, αξιοποιώντας τα δεδομένα της τοπικής αγοράς εργασίας και τα εργαλεία ΤΝ. Το μοντέλο διακυβέρνησης για την πρόβλεψη και την παροχή δεξιοτήτων θα μπορούσε να ενισχυθεί με την εστίαση στην αποτελεσματικότητα της κατάρτισης και στη διασφάλιση της ποιότητας, καθώς και με την εμβάθυνση της συνεργασίας μεταξύ των παρόχων κατάρτισης, των κοινωνικών εταίρων και των εργοδοτών, για παράδειγμα με βάση την επιτυχή εμπειρία των «Fondi Interprofessionali».

(39) Απαιτούνται περαιτέρω προσπάθειες για την αντιμετώπιση των χαμηλών και άνισων εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων της Ιταλίας και για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας των αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Παρότι έχει σημειωθεί σημαντική μείωση της πρόωρης εγκατάλειψης του σχολείου σε παγκόσμιο επίπεδο, τα μαθησιακά αποτελέσματα δεν έχουν επανέλθει στα προ της πανδημίας επίπεδα και εξακολουθούν να παραμένουν εύθραυστα. Στον Νότο, το 46 % των μαθητών δεν επιτυγχάνει βασικό επίπεδο επάρκειας και οι μειονεκτούντες μαθητές είναι περίπου τρεις φορές πιθανότερο να έχουν χαμηλές επιδόσεις σε σύγκριση με τους συνομηλίκους τους από προνομιούχα περιβάλλοντα. Θα ήταν σκόπιμο να αυξηθεί η εστίαση και η στοχευμένη παρέμβαση στα σχολεία με τις χαμηλότερες επιδόσεις, μεταξύ άλλων με την παροχή κινήτρων για την προσέλκυση έμπειρων εκπαιδευτικών, να επεκταθεί το σχολείο πλήρους φοίτησης μέσω επενδύσεων του ΜΑΑ σε υποδομές, καθώς επίσης να επεκταθούν επιτυχημένες πρωτοβουλίες όπως τα προγράμματα «Piano Estate», «Agenda Sud» και «Agenda Nord». Με τη μόχλευση επενδύσεων που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο του ΣΑΑ, τα προγράμματα σπουδών θα μπορούσαν να ωφεληθούν από μια προσέγγιση που βασίζεται στις δεξιότητες. Μετά τα προκαταρκτικά θετικά αποτελέσματα, η περαιτέρω αξιολόγηση της πιλοτικής μεταρρύθμισης της τετραετούς ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης θα είναι επίσης καίριας σημασίας για τον σχεδιασμό διαρθρωτικής μεταρρύθμισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Η αύξηση της ελκυστικότητας του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού είναι επίσης απαραίτητη. Με βάση τη μεταρρύθμιση του επαγγέλματος του εκπαιδευτικού στο πλαίσιο του ΣΑΑ, απαιτούνται πιο σταθερές συνθήκες απασχόλησης για τους μη μόνιμους εκπαιδευτικούς, σαφέστερη σύνδεση μεταξύ μισθών, προσόντων και επιδόσεων, καθώς και ισχυρότερη επαγγελματική εξέλιξη και κινητικότητα. Το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 25-34 ετών με τίτλο σπουδών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στην Ιταλία, καθώς και το ποσοστό απασχολησιμότητας των πρόσφατων αποφοιτησάντων, παραμένουν μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ, γεγονός το οποίο οφείλεται στην καθυστέρηση αποφοίτησης, στα υψηλά ποσοστά διαρροής, στις χαμηλές αποδόσεις της εκπαίδευσης και στις σημαντικές αναντιστοιχίες δεξιοτήτων. Εκτός από τις προσπάθειες που έχουν ήδη καταβληθεί στο πλαίσιο του ΣΑΑ, μεταξύ άλλων για την ενίσχυση των δεξιοτήτων στους τομείς STEM, των ψηφιακών ικανοτήτων και των ικανοτήτων που σχετίζονται με την ΤΝ σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, παράλληλα με την επικείμενη αναθεώρηση των προγραμμάτων σπουδών της ανώτερης δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, απαιτούνται περαιτέρω μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης της ευθυγράμμισης του ιταλικού πανεπιστημιακού συστήματος με τα ευρωπαϊκά πρότυπα, μέσω του περιορισμού της δυνατότητας δωρεάν επανεξέτασης, της θέσπισης ελάχιστων απαιτήσεων μονάδων και συμμετοχής, της σύνδεσης της χρηματοδότησης βάσει ANVUR ([18]) με τις αξιολογήσεις μαθημάτων και το ποσοστό ολοκλήρωσης, καθώς και της ενίσχυσης της καθοδήγησης κατά τη μετάβαση μεταξύ δευτεροβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και της προώθησης των σπουδών STEM (ιδίως μεταξύ των γυναικών). Η ενσωμάτωση εγκάρσιων και προσανατολισμένων στην εργασία δεξιοτήτων στα πανεπιστημιακά προγράμματα και η αύξηση της μάθησης στον χώρο της εργασίας, ιδίως μέσω της ΕΕΚ και της υποχρεωτικής πρακτικής άσκησης σε πανεπιστημιακό επίπεδο, θα συνέβαλλαν στην απασχολησιμότητα των αποφοίτων και στην καλύτερη αντιστοίχιση της προσφοράς δεξιοτήτων με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας.

([18]) Η ANVUR (Agenzia Nazionale di Valutazione del Sistema Universitario e della Ricerca) είναι η ιταλική εθνική υπηρεσία αξιολόγησης των πανεπιστημιακών και ερευνητικών συστημάτων.

(40) Η πρόσβαση στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στην Ιταλία έχει επιδεινωθεί τα τελευταία χρόνια, με αυξανόμενες λίστες αναμονής για δημόσιες υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και άμεσες πληρωμές από τους ασθενείς που υπερβαίνουν σημαντικά τον μέσο όρο της ΕΕ, σημαντικές εδαφικές ανισότητες στην παροχή ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, καθώς και ελλείψεις προσωπικού στον τομέα της υγείας. Η υλοποίηση της εδαφικής μεταρρύθμισης της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης του 2022, η οποία αποσκοπούσε στην αναδιοργάνωση των εδαφικών υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης μέσω των νέων εγκαταστάσεων υγείας, θα πρέπει να συνεχιστεί με τη διασφάλιση της ολοκλήρωσης και της θέσης σε λειτουργία όλων των νέων εγκαταστάσεων (κοινοτικά κέντρα υγείας και κοινοτικά νοσοκομεία) σε τοπικό επίπεδο, παράλληλα με τη διαρθρωτική ενσωμάτωση του προσωπικού ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης στις εν λόγω εγκαταστάσεις και την πλήρη ανάπτυξη διαλειτουργικών ψηφιακών συστημάτων ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχεια της περίθαλψης σε όλες τις δομές και η διατήρηση της χρηματοδότησης των υπηρεσιών τηλεϊατρικής και κατ' οίκον περίθαλψης. Η εδαφική μεταρρύθμιση της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης θα πρέπει να υλοποιηθεί σε συνέργεια με τη μεταρρύθμιση της νοσοκομειακής περίθαλψης του 2015 και να συμπληρωθεί με πρόσθετες στοχευμένες πολιτικές για την αποτελεσματική διασφάλιση ισότιμης πρόσβασης σε ιατροφαρμακευτική περίθαλψη στις εσωτερικές περιοχές της Ιταλίας. Είναι επίσης καίριας σημασίας να αντιμετωπιστούν οι ελλείψεις προσωπικού στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, ιδίως με τη χρήση του μοντέλου σχεδιασμού του εργατικού δυναμικού του τομέα της υγείας, με σκοπό την αξιολόγηση και την πρόβλεψη της κατανομής σε περιφερειακό επίπεδο, τη στόχευση των επενδύσεων και την καλύτερη τεκμηρίωση των πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης των επαγγελματιών. Επιπλέον, θα πρέπει να ενισχυθεί η ελκυστικότητα των βασικών επαγγελμάτων, ιδίως των νοσηλευτών, των γενικών ιατρών, των ιατρών επειγόντων περιστατικών, με τη βελτίωση συνθηκών εργασίας, τη θέσπιση κινήτρων σταδιοδρομίας, την εγγύηση της ασφάλειας και της νομικής προστασίας, καθώς και την παροχή μαθημάτων εξειδίκευσης υψηλότερης ποιότητας. Τέλος, θα πρέπει να διασφαλιστεί η πλήρης υλοποίηση του σχεδίου διαχείρισης λιστών αναμονής, ιδίως με την αντιμετώπιση των ελλείψεων της πλατφόρμας λιστών αναμονής, μεταξύ άλλων μέσω βελτιωμένων μηχανισμών συλλογής δεδομένων, και με την έγκριση των σχετικών διαταγμάτων, ιδίως εκείνων που καθορίζουν τις ανάγκες σε προσωπικό και θεσπίζουν τεχνικές κατευθυντήριες γραμμές για τα περιφερειακά συστήματα κρατήσεων (CUP).

(41) Παρά την πρόσφατη βελτίωση, οι κίνδυνοι φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού παραμένουν σχετικά υψηλοί στην Ιταλία, ιδίως μεταξύ των παιδιών και των οικογενειών, ενώ οι εδαφικές ανισότητες διευρύνονται. Η απόλυτη φτώχεια βρίσκεται σε ιστορικά υψηλά επίπεδα τα τελευταία χρόνια, επηρεάζοντας το 8,4 % των νοικοκυριών και το 13,8 % των παιδιών το 2024. Υπάρχουν έντονες διαφορές μεταξύ των περιφερειών, με τον αριθμό των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού να είναι περίπου τετραπλάσιος στα νησιά από ό,τι στο βορειοανατολικό τμήμα της χώρας. Στους παράγοντες που εξακολουθούν να συμβάλλουν στην αύξηση των κινδύνων φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού περιλαμβάνονται τα κενά στην κοινωνική προστασία, ιδίως για τους απασχολούμενους σε άτυπες μορφές εργασίας, τους αυτοαπασχολούμενους, τους ανέργους και τα άτομα εκτός της αγοράς εργασίας, σε συνδυασμό με τις συνεχιζόμενες ελλείψεις στην παροχή βασικών υπηρεσιών. Παρότι οι παροχές βάσει συνεισφορών έχουν ορισμένα θετικά αποτελέσματα, η συμβολή των κοινωνικών μεταβιβάσεων, εκτός των συντάξεων, στη μείωση της φτώχειας είναι κάτω από τον μέσο όρο της ΕΕ και μειώθηκε περαιτέρω το 2025. Το μεταρρυθμισμένο σύστημα ελάχιστου εισοδήματος (Assegno di Inclusione 2023) μείωσε την επάρκεια και την κάλυψη, κάτι που αντισταθμίστηκε εν μέρει από τις μεταρρυθμίσεις του 2025 και του 2026. Παρότι οι πρόσφατες προσπάθειες πολιτικής για τη στήριξη των οικογενειών κινούνται προς τη σωστή κατεύθυνση, η αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας θα μπορούσε να ωφεληθεί περαιτέρω από την επέκταση της πλήρους σχολικής φοίτησης και την παροχή βιώσιμης χρηματοδότησης στα σχολικά κυλικεία μέσω επενδύσεων του ΜΑΑ σε υποδομές και σύμφωνα με τη στρατηγική της ΕΕ για την καταπολέμηση της φτώχειας και την ευρωπαϊκή εγγύηση για τα παιδιά. Επιπλέον, η αστεγία παραμένει ένα επίμονο και σοβαρό φαινόμενο και υπάρχει μεγάλο περιθώριο για περισσότερες παρεμβάσεις με βάση την αρχή «προτεραιότητα στη στέγαση». Τέλος, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές προκλήσεις που σχετίζονται με την παροχή υπηρεσιών κοινωνικής πρόνοιας. Ο καθορισμός σαφών στόχων, η ενίσχυση της παρακολούθησης και η βελτίωση του συντονισμού σε εθνικό επίπεδο, σε συνδυασμό με επαρκή και προβλέψιμη χρηματοδότηση, θα συνέβαλλαν στην επέκταση της διαθεσιμότητας υπηρεσιών και στη μείωση των εδαφικών ανισοτήτων. Η αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων θα συμβάλει επίσης στη στήριξη της ανοδικής κοινωνικής σύγκλισης, σύμφωνα με την ανάλυση ανά χώρα δεύτερου σταδίου που πραγματοποίησαν οι υπηρεσίες της Επιτροπής με βάση το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης ([19]).

(42) Δεδομένης της στενής διασύνδεσης των οικονομιών των κρατών μελών της ζώνης του ευρώ και της συλλογικής συνεισφοράς τους στη λειτουργία της Οικονομικής και Νομισματικής Ένωσης, το 2026 το Συμβούλιο συνέστησε στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ να λάβουν μέτρα, μεταξύ άλλων μέσω των οικείων ΣΑΑ, για να εφαρμόσουν τη σύσταση του 2026 σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ. Για την Ιταλία, η σύσταση 1 συμβάλλει στην εφαρμογή της πρώτης, της δεύτερης, της τρίτης και της πέμπτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, η σύσταση 2 συμβάλλει στην εφαρμογή της τέταρτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, η σύσταση 3 συμβάλλει στην εφαρμογή της έβδομης και της δέκατης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, η σύσταση 4 συμβάλλει στην εφαρμογή της όγδοης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ, η σύσταση 5 συμβάλλει στην εφαρμογή της έβδομης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ και η σύσταση 6 συμβάλλει στην εφαρμογή της πέμπτης σύστασης για τη ζώνη του ευρώ.

([19]) SWD(2026)122 – Second-stage country analysis on social convergence in line with the Social Convergence Framework (SCF), 2026 [Ανάλυση ανά χώρα δεύτερου σταδίου σχετικά με την κοινωνική σύγκλιση σύμφωνα με το πλαίσιο κοινωνικής σύγκλισης (SCF), 2025].

(43) Υπό το πρίσμα της εμπεριστατωμένης επισκόπησης της Επιτροπής και των συμπερασμάτων της σχετικά με την ύπαρξη ανισορροπιών, οι συστάσεις βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 1176/2011 αποτυπώνονται στις συστάσεις 1, 2, 3, 4 και 6. Οι πολιτικές που αναφέρονται στη σύσταση 1 συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ευπαθειών που συνδέονται με το δημόσιο χρέος. Οι πολιτικές που αναφέρονται στις συστάσεις 1, 2, 3, 4 και 6 συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των ευπαθειών που συνδέονται με τη χαμηλή αύξηση της παραγωγικότητας, η οποία κατ' επέκταση στηρίζει την αύξηση του δυνητικού ΑΕΠ, και, ως εκ τούτου, συμβάλλει επίσης στην υλοποίηση της σύστασης 1. Οι συστάσεις 1, 2, 3, 4 και 6 συμβάλλουν τόσο στην αντιμετώπιση των ανισορροπιών όσο και στην εφαρμογή της σύστασης του 2026 σχετικά με την οικονομική πολιτική της ζώνης του ευρώ, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 43,

ΣΥΝΙΣΤΑ στην Ιταλία να λάβει μέτρα το 2026 και το 2027 προκειμένου:

1. Να διασφαλίσει ότι οι καθαρές δαπάνες ακολουθούν τη διορθωτική πορεία που συνέστησε το Συμβούλιο στις 21 Ιανουαρίου 2025, δεδομένης της απόκλισης που διαπιστώθηκε έως το 2025 από την Επιτροπή σε σχέση με το συνιστώμενο ανώτατο όριο καθαρών δαπανών. Να ενισχύσει τις συνολικές δαπάνες και την ετοιμότητα στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας, διασφαλίζοντας παράλληλα τη βιωσιμότητα του χρέους και την αποδοτικότητα των δαπανών, καθώς και προσαρμόζοντας σταδιακά τον προϋπολογισμό ώστε να διατηρηθεί διαρθρωτικά υψηλότερο επίπεδο αμυντικών δαπανών. Να διασφαλίσει ότι μέτρα που λαμβάνονται για τον μετριασμό των επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας είναι προσωρινά, στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών ή στην κάλυψη των αναγκών των ενεργοβόρων επιχειρήσεων, διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας και ότι το δημοσιονομικό τους κόστος είναι συμβατό με τις δεσμεύσεις βάσει του δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ. Να συνεχίσει να εφαρμόζει το σύνολο μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων στο οποίο βασίστηκε η παράταση της περιόδου προσαρμογής, όπως συνέστησε το Συμβούλιο στις 21 Ιανουαρίου 2025. Σύμφωνα με τους στόχους δημοσιονομικής βιωσιμότητας, να καταστήσει το φορολογικό σύστημα πιο ευνοϊκό για τη βιώσιμη ανάπτυξη, διασφαλίζοντας παράλληλα τη δικαιοσύνη, μεταξύ άλλων με την περαιτέρω καταπολέμηση της φοροδιαφυγής και τη μείωση των υπόλοιπων φορολογικών δαπανών, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που σχετίζονται με τον φόρο προστιθέμενης αξίας και τις επιζήμιες για το περιβάλλον επιδοτήσεις. Να επικαιροποιήσει τις αντικειμενικές αξίες, με βάση τη δέσμευση του μεσοπρόθεσμου δημοσιονομικού-διαρθρωτικού σχεδίου, στο πλαίσιο ευρύτερης επανεξέτασης των πολιτικών που σχετίζονται με τη στέγαση. Να εντείνει τις προσπάθειες για τη βελτίωση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των δημόσιων δαπανών. Να αντιμετωπίσει τις δημογραφικές προκλήσεις για να μετριάσει τις επιπτώσεις στη δυνητική ανάπτυξη και στη βιωσιμότητα του συνταξιοδοτικού συστήματος, μεταξύ άλλων προσελκύοντας και διατηρώντας εργατικό δυναμικό υψηλής ποιότητας και ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή του εργατικού δυναμικού μεγαλύτερης ηλικίας, ιδίως στον Νότο.

2. Να διασφαλίσει τη συνέχεια των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων που υλοποιούνται στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας. Να επιταχύνει τις προσπάθειες για την εφαρμογή των προγραμμάτων της πολιτικής συνοχής αξιοποιώντας, όπου ενδείκνυται, την ανακατανομή προς στρατηγικές προτεραιότητες και δυνατότητες ευελιξίας, όπως συμφωνήθηκε κατά την ενδιάμεση επανεξέταση του πλαισίου της πολιτικής συνοχής.

3. Να στηρίξει την έρευνα και την καινοτομία, μεταξύ άλλων ενισχύοντας τις δημόσιες συμβάσεις καινοτομίας, αυξάνοντας την εστίαση των πανεπιστημίων στην εμπορική αξιοποίηση της έρευνας και στην εξέλιξη της σταδιοδρομίας των ερευνητών. Να προωθήσει την κινητοποίηση των αποταμιεύσεων, την επέκταση των κεφαλαιαγορών και την ανάπτυξη και συγκέντρωση των επιχειρήσεων, μεταξύ άλλων στηρίζοντας τον ρόλο των εταιρικών και θεσμικών επενδυτών στα επιχειρηματικά και ιδιωτικά επενδυτικά κεφάλαια, και διευκολύνοντας την εισαγωγή νέων μετοχών και την έκδοση εταιρικών ομολόγων. Να εφαρμόσει βιομηχανική στρατηγική με στόχο να μειώσει επίσης τις εδαφικές ανισότητες εξορθολογίζοντας τα υφιστάμενα μέτρα πολιτικής και λαμβάνοντας υπόψη τα βασικά έργα υποδομής.

4. Να αυξήσει περαιτέρω την αποτελεσματικότητα της δημόσιας διοίκησης και να ενισχύσει περαιτέρω τη διοικητική ικανότητα, ιδίως σε τοπικό επίπεδο και στον Νότο. Να μειώσει περαιτέρω τις συσσωρευμένες υποθέσεις και τον χρόνο εκδίκασής τους στο πλαίσιο του δικαστικού συστήματος. Να αντιμετωπίσει τους εναπομένοντες περιορισμούς ανταγωνισμού, μεταξύ άλλων στους τομείς των μεταφορών και της ηλεκτρικής ενέργειας, και να αντιμετωπίσει τα εναπομείναντα εμπόδια στην ελεύθερη κυκλοφορία των εμπορευμάτων.

5. Να επιταχύνει τον εξηλεκτρισμό και να εντείνει τις προσπάθειες για την ανάπτυξη ανανεώσιμης ενέργειας και αποθήκευσης, μεταξύ άλλων υλοποιώντας πλήρως τις μεταρρυθμίσεις αδειοδότησης, ιδίως σε υποεθνικό επίπεδο, και πραγματοποιώντας επενδύσεις στο δίκτυο ηλεκτρικής ενέργειας. Να συνεχίσει να αντιμετωπίζει τους κινδύνους που σχετίζονται με το κλίμα και να μετριάσει τις οικονομικές επιπτώσεις τους, μεταξύ άλλων μέσω ενίσχυσης του θεσμικού συντονισμού, λύσεων που βασίζονται στη φύση και ασφαλιστικής κάλυψης έναντι των κλιματικών φαινομένων. Να αντιμετωπίσει τις εναπομένουσες ανεπάρκειες στη διαχείριση των υδάτων και των αποβλήτων με τη μείωση των κενών σε επίπεδο υποδομών, ιδίως στις νότιες περιφέρειες.

6. Να συνεχίσει να προωθεί την ποιότητα των θέσεων εργασίας, μειώνοντας περαιτέρω τον κατακερματισμό της αγοράς εργασίας και στηρίζοντας ουσιαστικά αποτελέσματα στις συλλογικές διαπραγματεύσεις και επαρκείς μισθούς. Να στηρίξει τη συμμετοχή στην αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων βελτιώνοντας τις ενεργητικές πολιτικές για την αγορά εργασίας και την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες φροντίδας και λαμβάνοντας υπόψη τις εδαφικές ανισότητες. Να συνεχίσει τις προσπάθειες για την αντιμετώπιση της αδήλωτης εργασίας. Να συνεχίσει να προωθεί την ΕΕΚ και την εκπαίδευση ενηλίκων, μεταξύ άλλων με την ενίσχυση της ενδοεργασιακής κατάρτισης και της συλλογής πληροφοριών για τις δεξιότητες. Να βελτιώσει τα εκπαιδευτικά αποτελέσματα, με έμφαση στις βασικές δεξιότητες, καθώς και τη συνάφεια της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας. Να βελτιώσει την έγκαιρη πρόσβαση σε οικονομικά προσιτή ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, μεταξύ άλλων με την αντιμετώπιση των ελλείψεων σε βασικά επαγγέλματα του τομέα της υγείας. Να συνεχίσει να βελτιώνει την κάλυψη και την επάρκεια της κοινωνικής προστασίας, καθώς και την πρόσβαση σε κοινωνικές υπηρεσίες για τα άτομα που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, ιδίως τα παιδιά, διαφυλάσσοντας παράλληλα τη δημοσιονομική βιωσιμότητα.

Βρυξέλλες, 10 Ιουλίου 2026.

Για το Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

S. HARRIS